

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Basilio Urbistondo Lasa

*Azpeitia,
Gipuzkoa
(1917-2018)*

Aurkibidea

Biografia

1917an jaio zen Urrestillako 'Txarabarrena' baserrian. Aratzerreka auzoko 'Ibarrola' baserrikoa zuen aita, eta ama 'Txarabarrena'koa bertakoa. Sei anai-arrebatan gazteena. Denbora gutxiz bazen ere Aratzerrekan bertan ibili zen eskolan, eta 13 urterako lanean hasi zen 'Dionisio Etxeberria' zume-lantegian. Segurako nagusi batekin baso-lanetan ere ibili zen. 1937an Santanderren preso egon zen, eta gero Afrikako "trabajadoreetan" 1943ra arte. Gerra garaia gertutik ezagutu zuen, eta anaia Otxandioko gerran galdu zuen. Bost seme-alaba izan zituen.

Zintak

AZP-031

- **Proiektua:** Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-09-10
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Ama etxez etxe josteko makinarekin

- **Erref:** AZP-031/006
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:14:07. **Bukatu:** 00:16:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Aita zorrez beteta gelditu zenez, amak ere gogor egin behar izan zuen lan haiek ordaintzeko: etxez etxe josteko makinarekin ibiltzen zen arropa konpontzeko, eta arratsaldeko bost erreal irabazten zituen. Urrestilla inguruko etxeetan ibiltzen zen. Josteko makina nolakoa zen azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Gero, zorrez beteta geldiu zen ta, aitte ta... Ama, josteko makina txiki bat zuen, zea beheipe... hankaipetue hure hartute etxeik etxe ibiltzen zan. Atsaldeko bost erriel...
- A bai, etxez etxe erropak e... konpontzen?
- Bai, bai... zeoze... konponketak eta, erropa zaharrak konpontzen makiniekin te. [...] Bota ta berriyek inde dauden hortan andra batek: "aizan, gurea noiz etorriko haiz?" te "honek'e biyerkue bazaken ta hurrengo astelehenien etorriko naun" te holaxe.
- Eta arratsaldeko bost erreal?
- Atsaldeko bost erriel, "una veinticinco".
- Eta...
- Ta... hure geyo eite zula. Amama...
- Baina esan nahi det... bazan diru pixkat. Bost erreal zenbat zan?
- "Una veinticinco pesetas". Pentsau zezu euro batek "ciento sesenta y cinco", zenbat zan...
- Pentsau...
- Bost erriel e... ba ordun hiru kilo babak baliyo zezen xei erriel eo hola; "una cincuenta". Hiru kilo baba gorriye, baba gorri earra, "una cincuenta".
- Hiru kilo baba konsegitzeko atsalde baten lan in ber.
- Bai.
- Makina bizkarren hartuta etxez etxe.
- Hantxe gaixuk.
- Eta ze ibiltzen zan hemen inguruko etxetan, Urrestil ingurun ta?
- E?
- Hemen, Urrustil inguruen ala Azpeitira?
- Ez, ez hementxe inguruen... izeten zan, batek eta bestiek eta... erropa zaharrak konpontzeko, berriyek itie baiño... lan, diru ez zun iñok eukitzen ta.
- Eta gogoatzen zea nolakoa zen makina?
- E?
- Makina, esan dezu pedalik gabeko makina zala, eskuzkoa zala, ez?
- Eskuzko makina.
- Nolakoa zan makina? Gogoan daukezu?
- Holakotxe bat eta holaxe erain-erain "txarra txatxatxatxatxa" ta... eskuekin erain eta bestiek erropie zuzendu... "Txatxatxatxa" josten zun harek eta segi te, gero eskuz'e... danea ein ber.

2. Ama Azpeitiko plazara baserriko gaiak saltzera

- **Erref:** AZP-031/007
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:16:23. **Bukatu:** 00:17:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

<p>Goizetan ama tratura joaten zen Azpeitiko plazara, baserriko gaiak saltzera. Buruan otarra hartuta egiten zuen bere amak baserritik Azpeitirako bidea. Batzuetan Basiliok laguntzen zion bidean.</p>

Transkripzioa

- E goizien, jeneralien, e... trature juten zan.
- Noa juten zan? Azpeitia?
- Azpeitire. Goizeko xeiretako atie han irekitzen.
- Nun? Plazan?
- Plaza, plazan, plaza berduran.
- Bai.
- Goizeko xeiretan irekitzen, ta ordurako askotan juten emen zan. Nik e...
- Esan dezu tratura. Zenen tratue?
- E?
- Ze, tratura juten zala esan dezu.
- Bai, tratue. Bai, hoixe... baserriko... patatie o letxugie o koniflorie o zeuna bubuen hartu... astoik ez zuen, astoik'e ez zan hemendik Azpeitira buruben otarrie hartute juten zan gure ama.
- Otarran trastek hartuta, oinez.
- Bai. Otarrakaie, hola otarra borobil bat eiten zan, "tur-tur" kargau haure, gaiñien beste zapi bet e... izeraen bat e... zahartute, alderdi bat puzkautekue o holakon bat eta...
- Ta bakarrik juten zan.
- Bai, bai bakarrik juten zan.
- Zuek ez ziozuen laguntzen inoiz?
- Nik e... laguntzen niyon e... hemendik kilometro bat ingurure artien... goizien laguntzen niyon. Bai, batzuten e... nik'e ez beti e... Nik hemezortzi urte nitule hil zen gure ama.

3. Zume-lantegiko lana

- **Erref:** AZP-031/009
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:18:00. **Bukatu:** 00:20:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

13 urterekin hasi zen lanean tailerrean, "Dionisio Etxeberria" zume-fabrikan. Lantegi hartan, zumearekin zer gauza egiten zituzten azaltzen du. Hasieran zer lan egin behar izan zuen aipatzen du, eta zenbat ordaintzen zioten. Eskuz egiten zuten lana, eta nola egiten zuten lan azaltzen du. Egun osoa ematen zuen lanean.

4. Gerra aurreko eta ondorengo krisia

- **Erref:** AZP-031/010
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:20:28. **Bukatu:** 00:23:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Gerra hasi zenean, 18 urte zituen. Gerra aurretik krisia bazegoen; baina gerra ostean, are handiagoa, eta lana bilatzeko pasatakoak kontatzen ditu.

5. Basoko lanaren nondik norakoak

- **Erref:** AZP-031/013
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:27:06. **Bukatu:** 00:29:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Basoan lanean ibili zenean, zer lan eta nola egin behar izaten zuen azaltzen du. Lortutako egurra Zaragoza aldera bidaltzen zuten.

6. Egurraz jakin beharrekoak

- **Erref:** AZP-031/014
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:29:42. **Bukatu:** 00:31:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Egurra zertarako erabiltzen zen azaltzen du. Egurrik onenak pagoa eta haritza izaten ziren. Zuhaitzak mozteko zenbat urte itxaron behar izaten diren azaltzen du.

7. Gerran preso, eta geroago Langileen Batailoian

- **Erref:** AZP-031/016
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:31:30. **Bukatu:** 00:32:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerran, 1937an, preso hartu zuten, eta 11 hilabete egon zen kontzentrazio-esparru batean. 1940-1943 bitartean, Afrikara eraman zuten Langileen Batailoiarekin.

8. Preso egon zenean pasatako gosea

- **Erref:** AZP-031/017
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:32:57. **Bukatu:** 00:34:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Preso eduki zuteneko oroitzapenez hitz egiten du: gosea pasa zuten, gotzainak janaria eman zien...

9. Lau anaien zoria

- **Erref:** AZP-031/018
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:34:38. **Bukatu:** 00:35:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Lau anaiak errepublikaren aldeko soldaduak ziren, eta bakoitzak izandako zoriari buruz hitz egiten du. Anaia bat eta bera Pirinioetan egon ziren.</p>

10. Pirinioetatik behera izandako fusilamenduak

- **Erref:** AZP-031/019
- **Iraupena:** 0:07:06. **Hasi:** 00:35:40. **Bukatu:** 00:42:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Anaia bat eta bera Pirinioetan egon ziren gerra garaian: jateko nola moldatzen ziren azaltzen du. Geroago, beste herri batera joan zirenean, suntsituta zegoen ingurua; eta gudukatzeko deia egin zieten. Beldurra pasa zuen orduan, Ebroko borroka gogorak gogoan baitzituen; baina soldaduetako bat ezagutu egin zuen: lehenago melokotoiak ematen zizkiena zen. Hala ere, fusilatu egin zituzten. Hurrengo egunean, greba egin zuten soldaduek.

11. Gerra hasiera Urrestillan

- **Erref:** AZP-031/021
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:43:36. **Bukatu:** 00:45:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra hasi zenean, Urrestillan zegoen Basilio. Orduko oroitzapenak gogora ekartzen ditu: nafarrak herrira sartu zirenean, Basiliok eta gainerako gudariek Zumaia eta Ondarroara egin zuten alde. Urrestillan ez zen bonbarik izan.

12. Burdinazko Gerrikoa egitera Sodupera

- **Erref:** AZP-031/022
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:45:33. **Bukatu:** 00:47:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Lekeition egon ziren apopilo hiru anaiak 20 bat egunean. Handik Sodupera joan ziren Burdinazko Gerrikoa (Bilboren defentsa) egitera.</p>

Transkripzioa

- Eta zuek? Ondarrutik nora jun zineten? Zumaitik Ondarrura, ta?
- Lekeition egon giñen apopillo hogeien bat egunien eo. Eguneko hamar erriel kobratzen ziguen, pentsiyo baten, ta...
-Pixu baten?
-Hiru anaie. Beste laugarrena, hure... harek kintue zauken gaiñin ta hure boluntariyo zera... Nazionalistan batalloi baten zea in zeen, afiliatu zeen ta... Geo, han gendela, "cinturón de hierro" itea jun giñen gu, hiru anaie, zeara, Sodupea. Bai.
- Zer zan "cinturón de hierro" hori?
-E?
-Zeini deitzen ziozuen...
-Bilbon defentsie ipini zezen, zanga bat, zanga bat, besteik ezer ez. Han tropak haraiño etortzen zinin hure "inexpugnable" izengo zala ta. Zanga bat besteik ez. Ordun, habek zeuken, Francok zeuken armiekin harek bate ez zun baliyo. Errezena haxe pasau zezen. Hura hasi Sodupetiken eta, bueno, hasi itsasotiken, ta Sodupetiken buelta Orduña aldetiken zeara, Mungia aldea ein zezen buelta. Berrogeita hamalau kilometro eo ein zezen, ta.

13. Gasteizko eraso

- **Erref:** AZP-031/023
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:47:25. **Bukatu:** 00:48:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Basilioaren alderdikoek Gasteiz hartu behar zuten, baina azkenean ezin izan zuten, eta bere anaia han hil zen.

14. Santanderren kontzentrazio-esparruan

- **Erref:** AZP-031/024
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:48:41. **Bukatu:** 00:49:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Santanderren kontzentrazio-esparruan eduki zituzten preso. Milizianoek eguneko 10 pezeta jasotzen zituzten.

15. Santandertik Karrantzarako bidea

- **Erref:** AZP-031/028
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:52:23. **Bukatu:** 00:53:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Santandertik Karrantzara bueltatzeko pasatakoak kontatzen ditu. Gerran gosea pasa zuen. Baina, bestela, Bizkaian ez du uste gose handirik pasa zenik orduan.

16. Urrestillako lantegiak

- **Erref:** AZP-031/029
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:53:47. **Bukatu:** 00:54:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Urrestillan egurrarekin lan asko egin izan da. Urrestillan egondako lantegiei buruz hitz egiten du.

17. Urrestillatik kanpora lanera

- **Erref:** AZP-031/030
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:54:59. **Bukatu:** 00:56:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Urrestillako jendea Azpeitira eta Zestoara joaten zen lanera. 1900 aldeko krisiarengatik jende asko Ameriketara joan zen lan bila. Hala joandako osaba bati buruz hitz egiten du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-06-13

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com